

JS 1640 – MED KÄNSLA FÖR ROMANTIK

Söndagssymfoni 2

Antonín Dvorák
1841-1904

Sju interludier (B15)
1. Capriccio: Allegro risoluto
2. Andante sostenuto
3. Con molta espressione
4. Allegro con brio
5. Allegro assai
6. Serenata: Andantino con moto
7. Allegro animato

23'

Få tonsättare har genomgått en så omtumlande karriär som Antonín Dvorák. Han föddes i en liten by utanför Prag och utbildade sig som en lydlig son i faderns yrke – slaktarens. Mot 1800-talets slut framstod han som tidens allra främsta tonsättare. Brahms hade sagt sig bli lycklig om han någon gång som huvudtema kunnat hitta på en sådan melodi som Dvorák strödde omkring sig som sidoteman. När Mrs Jeanette Thurber grundat Amerikas första konservatorium i New York, ville hon bara se den allra främsta av tidens tonsättare som dess första professor i komposition – hon valde Dvorák!

När han som yngling kom till Prag utbildade han sig till organist och altviolinist, och han jobbade som altviolinist i olika orkestrar, bland annat i den operaorkester som dirigerades av Smetana. Han lärde sig att komponera genom att lyssna och spela, och började i alla hemlighet att själv komponera utan några tankar på att bli en stor tonsättare. Men han skickade några kammarmusikverk till olika tävlingar och fick beröm och priser. Att han dessutom skrivit två symfonier höll han tyst med. Inget av det han skrivit hade spelats offentligt. Hans tredje orkesterverk är de nu aktuella sju mellanspelen, vilka han skrev i januari-februari 1867, 26 år gammal, till den operateater han arbetade vid. Men det finns inga tecken på att de skulle ha spelats. De flesta satserna är inspirerade av operor, som förspel, arior och dramatiska scener. Styckena är fulla av kontraster och visar en ung, blivande mästare som redan visar en god förmåga att handskas med orkestern.

Sven-David Sandström
F 1942

Konsert för flöjt och orkester nr 2

21'

Sven-David Sandström föddes i ett frireligiöst urmakarhem i Borensberg och studerade konsthistoria och musikologi vid Stockholms Universitet innan han vid Musikhögskolan började studera komposition för Ingvar Lidholm och senare för György Ligeti och Per Nørgård. Han har undervisat i improvisation vid Operahögskolan och var mellan 1981 och 1996 kompositionsprofessor vid Musikhögskolan, för att sedan sprida sina insikter till elever vid universitetet i Indiana, USA. Han har bland många andra utmärkelser tilldelats Nordiska rådets pris 1984.

Hans tidiga verk kunde spegla en himlastormande modernist med orkesterverk för mycket stora ensembler och med våldsamma utbrott. Men under de senaste decennierna har hans kontaktbehov blivit större, och har inte minst resulterat i en lång rad kyrkliga verk där han känsligt skrivit ny musik till de texter Bach och Händel använde sig av i oratorier, kantater

och motetter. Även hans instrumentala musik har genomgått en skenbar förenkling och blivit mer tillgänglig. Han har komponerat storslagna och synnerligen uppmärksammade verk som Requiem, High Mass, Messias – och som tonsättare har han ett stort kommunikationsbehov. Han har blivit något så ovanligt som en ofta spelad och åtminstone när det gäller den sakrala bruksmusiken en folkligt uppskattad seriös nutida tonsättare.

Sven-David Sandströms produktion är oerhört omfattande, och i den ryms många konsertanta verk för en lång rad olika instrument. Många vill vara med och spela hans musik, så hans andra flöjtkonsert är ett verk som sju olika orkestrar runt om i Sverige beställt tillsammans. Hur man upplever den är en personlig fråga. Är det ljusa vårtoner med kvittrande fåglar, är det mörka moln som dyker upp? Det slutar i alla fall hoppfullt med en underton av melankoli.

Nikolaj Rimskij-Korsakov
1844-1908

Schéhérazade op 35 45'
Havet och Sinbad sjöfararens skepp
Sagan om Prins Kalender
Den unge prinsen och den unga prinsessan
Festen i Bagdad och skeppsbrottet

Bland ryska kompositörer intar utan tvivel Nikolaj Rimskij-Korsakov en rangplats, men han hade utbildat sig till något helt annat: han var marinofficer och hade som sådan rest jorden runt och upplevt det mesta. Inte minst skulle hans erfarenheter från österlandet också smitta av sig på hans kompositioner. Vi märker det i verk som den symfoniska sviten Schéhérazade, i den andra symfonin som heter Antar och i flera av hans operor.

Rimskij-Korsakov var liksom kollegorna Balakirev, Musorgskij, Cui och Borodin medlem i den i St Petersburg verksamma tonsättargruppen ”De fem unga”, vilka satte rysk tradition mycket högt, till skillnad från de mer västligt orienterade moskvatonsättarna. Som symfoniker nådde Rimskij-Korsakov knappast upp till Tjajkovskijs nivå, men i sin programmusik är han den store mästaren.

I sviten Schéhérazade leder han oss in i sagorna som ingår i Tusen och en natt: Det var en gång en sultan som hette Shakriar, och som beslutat att döda var och en av sina hustrur i gryningen efter varje bröllopsnatt, övertygad som han var om alla kvinnors trolöshet och falskhet. Men flickan Schéhérazade lyckades rädda sitt liv genom att i tusen och en natt berätta underbara sagor, och somna just när något spännande skulle hända, så sultanen verkligen måste låta henne leva för att få höra upplösningen. Till slut återtog sultanen sitt stränga påbud.

Rimskij-Korsakov var en av sin tids allra främsta orkesterdomptörer. Hans förmåga att färga sin musik är imponerande, och han har här skapat ett utomordentligt intressant och underhållande verk – en sorts förryskad orientalism. Han förnekade att de melodiska motiven hade berättande innebörd, men nog ligger det nära till hands att tänka sig det inledande temat som den otåliga sultanens tema, och det till synes improviserade violinsolo som går genom alla satserna som Schéhérazades motiv när hon berättar sina sagor.

Satstitlarna väcker nyfikenhet och associationer, och några kan knytas till specifika sagor. Sinbad är ju välkänd, Kalender står för tiggare: satsen handlar om en tiggarprens. Men unga prinsar, prinsessor och skeppsbrott ger bara ofta återkommande stämningsunderlag. Ursprungligen tänkte han sig neutrala titlar: Preludium, Ballad, Adagio, Finale.

Verket är ett graciöst, underhållande verk med stor skönhet och drömska klanger. Det uruppfördes hösten 1888.

Det var en gång ...

Stig Jacobsson